

zimo (navadno 5 mesecev). Stanujejo v internatu. Te šole obiskujeta oba spola.

Höjskole so osnovane bodisi z darovi in ustanovami, bodisi po akcijskih družbah, ki ne iščejo dobička*. Država jim daje podporo, gojencem pa stipendije, ker se plačuje v internatih oskrbina. Danski tip kmetijske univerze je pokazal ogromno važnost prosvete v socialni borbi. Sedeč na šolskih klopih v höjskoli so danski kmetje dosegli trajne in velikanske gospodarske ter politične uspehe.

Od vseh opisanih tipov svobodnih šol za odrasle je tip höjskole najvažnejši za naš narod. Iz tega ne sledi, da ga moramo slepo kopirati, nedvomno pa nam nudi najboljši zgled in največ vspodbude.

Dodatek prevajalca M. R. Ivanovičevega članka.

Ob tej priliki še par besed o novem sistemu narodnoprosvetnega dela, ki ga je začel letošnje leto g. Vidović v Sarajevu. (Slovenski listi, ki beležijo vsaki rop ali drugo senzacijo v Bosni, so ta važni kulturni dogodek prezrli.) Gosp. Vidović je osnoval delavsko gimnazijo, na kateri se v dveh letih predava vsa snov, ki je predpisana za 8 gimnazijskih razredov. Ti tečaji se vrše zvečer. Obiskujejo jih večinoma manualni delavci, nižji uradniki, obrtniki in invalidi, ki poprej zaradi ekonomskih razmer niso mogli obiskovati srednje šole. Utrujeni od dnevnega dela, a svežega duha napolajo zvečer Vidovičovo učilnico ter se z veseljem in idealizmom posvečajo znanosti. Značilno je, da po večini niti ne reflektirajo na zrelostno spričevalo, ki bi jim pripomoglo do boljše eksistence, ampak so rade lačni „nebeškega kruha“, duševne hrane. Ustanovitelj teh tečajev ima posebno pedagogiko, pedagogiko srca. On skuša vzpostaviti enakomerno aktiviteto uma in srca. Ravnovesje med kulturo duha in srcem posameznika, združeno z notranjo svobodo — to je pot, ki vodi k pravi svrhi znanja. Vzporedno s tem je treba razviti socialni čut, zakaj sebičnost je najhujši zajedalec po znanju koprnečega duha. Predavatelj ve oživetiti tudi najsuhoparnejše gradivo in cgreti srca poslušalcev. Na ta način se vzdržuje enakomerna funkcija celega notranjega ustroja, ki

* Ali je pri nas to mogoče? (Op. prev.)

ima to praktično posledico, da nadarjen slušatelj obrača vso svojo pozornost na predmet in ga hitro kapira. G. Vidović je napravil tekom par mesecev iz večine svojih slušateljev vzore ljudi, ki so z veseljem opustili svoje slabosti in razvade ter se z vsem navdušenjem posvetili studijam.

Upati je, da bo g. Vidović ki je po poklicu novinar, dosegel popoln uspeh. In tudi, če ne bodo vsi njegovi učenci položili zrelostnega izpita, bo idealni kulturni delavec stvoril velikanski duševni kapital. Okrog 100 ljudi, ki so doslej zaman iskali luči v temi svojega vsakdanjega, s telesnim delom in nizkim obzorjem izpolnjenega življenja, se bo izpremenilo v prave ljudi, stremeče samo po dobrem in lepem. Ti pionirji višjega duševnega sveta bodo ostali v svojih delavnicah in v krogu svojih neukih znancev, pa tam vršili pravo apostolsko misijo. Koliko manj bede, nesreče, nesporazumljenja in koliko več čiste človečanske radosti bi bilo med nami, ako bi vsaj večino umov in src obsnilo tisto spoznanje, ki ga more dati zgolj prava, dobro umešana prosveta!

Vprašam samo: kedaj se bo naša inteligenca zavedla svojih narodnih dolžnosti? Nekoč je bila narodna dolžnost, prirejati veselice in napijati častitim rodoljubom. Danes pravijo, da storiš narodno dolžnost, če se vsak dan enkrat razjariš nad političnim nasprotnikom, zakaj to je pri nas politika. In vendar ni to ne ono prava narodna dolžnost. Zgornji primeri nam kažejo, kako je razumel mali danski narod svojo narodno dolžnost. Danes je čas, da odložimo buzdovane, oziroma pretrgamo razmerje z malomeščansko polkulturo in si z resnim delom vzgojimo ljudstvo, ki bo razumelo vse naše ideale.

Ignotus.

Politične vesti.

* **Priznanje Jugoslaviji.** Svet zveze narodov je v zadnji seji priznal pomirljivo zadržanje Jugoslavije za časa razprave o albanskem vprašanju.

* **Dolgovi Rusije** so znašali 1. marca l. 1918 12.749 milijonov starih rublev. Od te svote odpade na Angliji 5.959 milijonov, na Franciji 5 milijard in na Ameriko 822 milijonov rublev.

* **Politična kriza v Romuniji.** Pogajanja med transilvanskima strankama, med liberalci in narodnimi demokrati so se razbila.

šja vprašanja, nego za razne poulične senzacije, ne poznajo bujno se razvijajočega kulturnega življenja v Zagrebu. Zlasti bi bilo treba zainteresirati naš inteligenčni naraščaj za bogato književno produkcijo, ki se pojavlja zadnji dve leti na zagrebškem in beograjskem književnem trgu. Zdi se, da smo se prezgodaj in predalet emancipirali od tujcev, ki so nam s svojim jezikom odpirali velikanske zaklade literature in znanosti. To škodo bi deloma lahko nadomestili z uporabljanjem onih zakladov, ki jih že imamo v lastni državi. Razlika med srbohrvaščino in slovenščino, odnosno med latinico in cirilico po večini ni več ovira medsebojnemu kulturnemu izmenjavanju. Tembolj to velja o hrvatskih knjigah in revijah, ki so dostopne tudi onim, katerim cirilica še vedno dela težave.

Opozoriti hočem danes samo na dve odlični in krasni reviji, ki izhajata v Zagrebu.

„Savremenik“ ima že svojo zgodovino. Prebredel je več kriz, ki so mu stregle po življenju. Menjal je urednike, menjal smer in sodružnike: danes ga ureja zopet dr. Branko Livadić. Po daljšem odmoru se je pojavil pred nami v čisto novi obliki: odložil je bil poprejšnjo obleko, ki je preveč spominjala na vojno in njeno umetniško obzornje („inter arma silent Musae“) pa se oblekel v moderno, elegantno salonsko suknjo, tako, da nadkriljuje vse svoje

* **Kriza vlade na Madžarskem.** Narodna skupščina je sklicana za sredo 23. t. m.

Zanimivosti.

Raja in njegova bela žena. — **Pariška komedija.** — **Izpoved Karlovega pilota.** — **Kit v Labi.**

Kakor poročajo londonski listi podpišujejo sedaj vsi odrasli prebivalci južnoindijske države Pudukota neko spomenico, naslovljeno na svojega vladarja rajo, v kateri ga prosijo, da se vrne z ženo in sinom nazaj v domovino. Raja se je namreč l. 1915 oženil z izredno lepo Avstralko Miss Molly Frink. Mladi par je prišel v svojo prestolico ob frenetičnem pozdravljanju zvestih podanikov. Raja in njegova žena pa sta ostala v prestolici le par dni na kar sta se napotila v Evropo, da preživita tam svoje medene tedne. Od takrat narod države Pudukota ni videl več svojega vladarja. On živi ves ta čas v Londonu ali pa v svoji vili na francoski Rivijeri, ne zabaja v nobeno družbo ter živi samo za ljubezen svoje lepe žene. Medeni meseci so se raztegnili že v šesto leto. Podaniki, ki so si zopet zaželi videti svojega vladarja so se tega čakanja naveličali ter zbirajo denar za deputacijo, katera odide z omenjeno spomenico v London, ter zaprosi rajo, da se zopet vrne.

Predzadnji ponedeljek ob 2. uri ponoči se je zaslislalo iz neke vile v pariškem predmestju Neuillyju, ki pripada nekemu znanemu pariškemu zdravniku, ravnatelju zavoda za kozmetiko, obupno kričanje na pomoč. Alarm je dal šofer nekega avtomobila, ki je pred par minutami pripeljal do vile neke starejšo damo in tri gospode. Ko je policija udrla v zgradbo, je našla lastnika vila Pyjami, kjer je živahno debatiral z damo in omenjenimi tremi gospodi. Dama je bila zdravnikova žena. Zakonca se nahajata ravnokar v pravdi radi ločitve zakona in ona je ugotovila, da njen mož v njeni odsotnosti sprejema posete neke druge ženske ter je radi tega došla tjakaj o polnoči, da tako nastopi dokaz resnice. V drugi sobi je policija našla neko 29 let staro žensko, ki si je ravno pudrala obraz. Ta ženska je z indignacijo odbila od sebe vse sumnje in policija jo je le s težkim trudom zadržala, da ni lastnoročno napadla zdravnikovo ženo. „Jaz sem maserka“, je rekla ženska „ter negujem gospoda zdravnika in spim radi tega zraven njegove sobe.“ Zdravnik je sedaj obtožil odvetnika svoje žene, da je z zlorabo redarstvenega uradnika udrl v njegovo hišo. Tako sta se sedaj iz enega procesa rodila dva nova, ker je tudi maserka tožila zdravnikovo ženo radi obrekovanja.

Nedavno smo poročali, da je švicarska vlada izgnala pilota Zimmermanna, ki je pripeljal ekakralja Karla in Zito iz Svice na Madžarsko. Ob tej priliki je smatral Zimmermann za dolžnost, da razjasni celo pustolovsko vožnjo ter v ta namen pisal zračnoplovni družbi „Ad Astra“, pri kateri je bil nameščen, posebno pismo. Pismo je odposlal 1. t. m. iz Kassla v Zürichu. V pismu pravi, da je s težkim naporom prišel iz Madžarske na Nemško, odkoder piše. Da bo letel iz Zürichu na Madžarsko je doznal komaj 17. oktobra. Karlovi agenti so ga na vse načine zapletli v svoje avanturistične mreže, iz katerih se ni mogel več rešiti. S kakšnimi „sredstvi“ so ga prisilili do tega o tem molči. Poleg tega so mu dali garancije, da prevzamejo s političnega stališča vso odgovornost, obljubljali so mu odškodnino za aparat, ter položili 26. oktobra pri tvrdki „Junkers Flugzeugwerke A. G.“ v Dessau 36.000 švicarskih frankov kavcije.

Pred nekaj dnevi so zapazili ribiči v reki Labi neko veliko žival, podobno ribi. Zdelo se jim je takoj, da mora biti to najbrže kit, katerega je tjakaj pribral orkan, ki je prejšnje dni razsajal na morju. Spravili so se na lov za velikanom ter ga končno nagnali na plitvino kjer so ga ustrelili. Kit je bil dolg 6 m, širok okrog trebuha pa 3 in pol m, ter je tehtal 40 q. Nek hamburški podjetnik, ki koče kita razstavi, je ponudil ribičem zanj 322.000 mark.

Dnevna kronika.

— Kar lahko pišeš po celi Jugoslaviji, pravi „Straža“, tega ne smeš v Mariboru. Pri tem misli seveda na novice in članke, ki jih pobira iz raznih drugih listov in radi katerih je bila že večkrat zaplenjena. Če bi bilo to res, bilo bi resnično čudno in nepojmljivo. Toda resnica je čisto drugačna. „Straža“ svojih notic in člankov ne prepisuje tako kakor so objavljeni v drugih listih, iz katerih jih posnema, temveč jemlje iz njih samo gotove dele, tako da dobe s tem čisto drugačen smisel ter so seveda tako povzrojeni nedopustni. Je pa tudi velika razlika v tem, s kakšnim namenom je kaka notica ali članek napisan. Cesto listi, iz katerih posnema „Straža“ svoje notice, ne mislijo z njimi razdirati, ampak graditi, dočim jih „Straža“ porablja dosledno za razdiranje.

— **Nadučitelj Pirkmaier umrl.** Iz Ptujta nam poročajo, da je včeraj umrl v tamošnji bolnici nadučitelj v Framu, g. J. Pirkmaier, oče ptujkega okrajnega glavarja g. dra. Otmarja Pirkmaierja. Pogreb se vrši jutri ob 15. uri iz Framu. N. v. m. p.

misli in občutkov. Krleža je posegel globoko v vojni kaos in s svojo ogromno zavestjo življenja, s svojo vseobjemajočo pramočjo umetnika postal njen rapsod, njen klicar in hkrati največji sovražnik. Ima nekaj sorodnosti z Barbuseom.

Novela „Tri domobrana“ je globoka psihoanalitična študija o vplivu militarizma in vojnega klanja na primitivno naivno dušo zagorskega seljaka. Z njo je pesnik Krleža pokazal svojo silno pripovedovalno moč in psihološko pronikljivost. Zanimiva je nadalje dr. Matašovičeva študija o ljudskem ekspresionizmu. Po nedavno izšli knjigi „Iz galantnog stolieca“ znani kulturni in umetniški zgodovinar razpravlja v tem spisu o elementih umetnosti v ljudskih slikarjih, dela neznanih, preprostih slikarjev, ki so se ohranile v starih cerkvah, kapelah itd. Krešimir Kovacic podaja v svojem članku „Socialna knjiga i kulturno razsulo“ študija o vplivu velikih socialnih pokretov na kulturni razvoj današnje družbe. Dr. Josip Badalić prinaša daljšo študijo o nedavno umrlem ruskem pisatelju Leonidu Andrejevu. V pesniškem delu lista so zastopana odlična imena Nator, Domjanić, Wiesner, Krklec i. dr. Obširen je „Savremenikov“ feuilleton. Med drugimi prispevki prinaša študije o Baudelaire-u, o Watteau-u, o psihologiji nove scene, o Barbusseu, o Izoru Severjaninu itd. Ilustracije so večidel v zvezi s tekstom. Tudi v tem oziru

Božidar Borko:

Med hrvatskimi revijami.

Izgleda, da so politična in strankarska nasprotja poglobila malo Kolpo, ker jo sedaj tako redko prebredemo. Tudi tam, kjer so bila tla najbolj izorana za narodno jedinstvo, t. j. v kulturnem in prav posebe še v literarnem življenju, vlada separatizem in nezdrava trma. Krivi smo temu večidel sami. Dočim smo se pred prevratom in po osvobođenju spoznavali v vseh panogah in smereh, se danes spoznavamo skoraj izključno le v politiki. V politiki govore bolj čustva in strasti nego razum, zato nas pa nasprotja odtušujejo vedno bolj in zakrivajo edinstvo, ki res že obstoja. Namesto, da se družimo in spajamo, kjer smo si najbližji, se najrajši spoznavamo tam, kjer si nasprotujejo naši „mentaliteti“. Naše novinstvo, ki je prvo leto po prevratu z odkritosrčnim zanimanjem registriralo vsak važnejši pojav v javnem življenju vseh treh plemen, je že skoraj popolnoma izpuščilo izpred oči kulturne vezi, ki nas spajajo in katere nas kljub vsemu zaničanju, vsej zmedenosti pojmov vendarle vodijo k istemu cilju: t. j. k Jugoslovenstvu kot kulturni enoti v vrsti svetovnih narodov. Ni tedaj nobeno čudo, če naši povprečni inteligenti, naš uradnik, učitelj, dijak, advokat, inteligentnejši delavec in kmet, kolikor se v današnji plitvi dobi sploh zanimajo za vi-

— **Brezplačna drva za po vojni** škodovane. Po odloku ministra za šume in rube bodo dobivali drva iz državnih gozdov po nizki ceni vojni invalidi, siromašne vdove in roditelji v vojni padlih vojakov in druge vojne sirote.

— **Prvi ženski odvetnik v Beogradu.** V Beogradu je bila na sodnji I. instance odrejena prvič 19. t. m. za braniljico gđ. Ljubica Tirkovičeva, diplomirana pravica.

— **430 lokomotiv iz Nemčije.** Po vestih, ki so dospale iz Nemčije, so pričele nemške tovarne izdelati stroje, katere smo naročili na podlagi sporazuma ministrstva saobraćaja z nemško vlado. Odpošiljanje se bo vršilo dvakrat tedno in sicer marca in junija meseca. Po teh naročilih moramo dobiti: 400 velikih in 30 malih lokomotiv, a razven tega 3900 tovornih vagonov, deloma zaprtih, deloma odprtih. Celokupna vrednost tega materiala znaša 1.700.000 mark.

— **Nadvojvodinja Stefanija lastnica kinematografa.** Madžarska oblast je dala dovoljenje grofu Lonyayu in njegovi ženi, prejšnji nadvojvodinji Stefaniji, da smeta otvoriti v Oroszvaru kinematograf.

— **Tragična smrt urednika „Lavorator“.** Pred par dnevi so našli v pekem hotelu na Reki mrtvega dr. Cesarja Leassara, urednika tržaškega „Lavorator“. Leassaro je pozabil zapreti plin ter se tako zadušil.

— **Tragikomičen lov na avtomobil.** V soboto zvečer se je dogodil v Beogradu slučaj, ki je zelo podoben kinematografskim scenam. Iz ulice Kneza Mihajla proti „Slaviji“ je vozil neki avtomobil v divjem diru ne da bi dal signale. Pred hotelom „Moskva“ je avtomobil povozil hotelskega vratarja Jovanovića ter mu zdrobil levo nogo. Mesto, da bi bil šofer avto ustavil, je pričel voziti še v besnejšem tempu, misleč, da se mu bo tako posrečilo ubežati. Prisotni so videli njegovo število ter stvar prijavili policiji, ki se je takoj podala na lov za avtomobilom. Na nadaljni dirki je avtomobil zadel v neko kočijo, katero je prevrnil. V kočiji se je nahajal nek gospod z zelo elegantno damo. Gospod si je pri padcu iz voza pobil nos, dočim se je gospodična samo prevrnila, pri čemer so nadoželi ugotovili, da je brez hlačic. Voznik je dobil lažje poškodbe, dočim si je konj zlomil nogo. Škoda znaša preko 3000 D. Med tem je prišel stražnik ter zahteval od šoferja, da ustavi avto za kar se pa ta ni brigal ter pričel drveti čepet dalje, za njim pa stražniki in vse polno ljudi. Komaj neke zunaj mesta jim je končno uspelo ustaviti avtomobil in aretirati šoferja, pri čemer se je ugotovilo, da se zove Peter Meljak, ter da je avtomobil last — prometnega ministrstva. To je najbrže najhitrejša prometno sredstvo tega ministrstva.

— **„Savremenik“ za naše razmere na višku.** Papir, črke — par excellence. Vse, kakor je „Savremenik“ odličan pojav izza vojne, pomemben za jugoslov. knjižni trg.

Druga revija, ki v dostojni meri reprezentira današnje hrvatsko književnost, je „Kritika“. Tekom letošnjega leta se je bila povzpela na višino, ki ji je prinesla celo v inozemstvu laskavo povabilo in ugled. Z marčevsko številko sta prevzela urejevanje te revije dobra literata Milan Bogović in Ljubo Wiesner. Bogović je bil med začetniki hrvatske moderne („Knjiga Boccader“). Izdal je več pesniških zbirk, spisal par dobrih gledaliških komadov, živel kot dramaturg v Hamburgu in se vrnil kot iskusen in resen umetnik v domovino (nedavno je izšel njegov roman „Dunja v kovčegu“). Ljubo Wiesner je zvesti sin zagrebških hlapic in bohem Matoševih šole, nežen lirik, slikar v verzih. Oba urednika sta s svojo spretnostjo dvignila list od slabokrvne februarke številke na krasno Dantejevo (9.-10.) številko. V „Kritiki“ sodelujejo najboljši srbski in hrvatski pesniki in publicisti. Omenjam samo par najpomembnejših prispevkov v dosedaj izšlih številkah: Gjuričev esej „Kosovo“, Bubičev esej o Bandelaire-u, Gradova esej o Napoleonu in o politiki, Krljeva novela „Domobran Sambrek“, Chibinskoga študija o poljski glasbi, Truhelkova črtica „Irfanbeg“, Petrovičev esej o Jacku Lon-

kom decembra in bo obsegal na preko 200 straneh v sistematični, abecedno urejeni razpredelbi vse pristojbine v smislu novega, sedaj od zakonodajnega odbora narodne skupštine odobrenega začasnega pristojbinskega zakona, kakor tudi vse sodne in poštno pristojbine. Upoštevane

— **Nov priročen pristojbenik** izide teso pa tudi še prejšnje, vsled posebnih zakonov in odredb veljavne pristojbine in olajšave. Knjiga stane broširana 10 din., kot priporočena tiskovina 11.50 din. ter je jako praktična in neobhodno potrebna za vse pisarne, urade, trgovce in privatnike, ki imajo posla z oblastmi. Radi omejene naklade, jo je naročiti takoj pri izdajatelju: dr. Ivan Černetu, gospodarska pisarna Ljubljana. Pri naročilih nad 100 izvodov 10 odst., nad 500 izvodov 20 odst. popust. Denar je vpslati ob naročilu ali pa nakazati na čekovni račun št. 368. 1727.

Ustanovite ljudskega vseučilišča v Mariboru.

Sinoči ob 20. uri se je vršila v magistratni dvorani anketa o ustanovitvi ljudskega vseučilišča v Mariboru.

Ankete so se udeležili zastopniki proforskega in zdravniškega društva, Zgodovinskega društva in drugih prosvetnih društev v Mariboru, nadatje g. okrajni glavar dr. Lajšič, gosp. župan Grčar i. dr. Sestanek je otvoril sklicatelj g. prof. Favaj in izročil predsedstvo g. županu Grčarju. Na to je g. Favaj razložil načrt in misli o organizaciji ljudskega vseučilišča. Ljudsko vseučilišče bo center novega prosvetnega dela v našem mestu. Strokovna in splošno izobraževalna predavanja naj razširijo duševno obzorje tako delavskemu kakor srednjemu sloju. Prosto- re naj da na razpolaganje mestna občina (kazinska dvorana, šole, kino). Predlaga, naj se osnuje fond za kritje stroškov in nabavo raznovrstnih pripomočkov. Predavanja, bi se lahko vršila tu- intam tudi v delavnicah.

G. župan Grčar je izjavil, da bo mestna občina z vsem razpoložljivim sredstvi podpirala to akcijo in da j- odstopev prostorov za ljudsko vseučilišče izven diskusije.

Na to je povzel besedo g. okrajni glavar dr. Lajšič, ki se je dotaknil gmočnega vprašanja ter izjavil, da je že pridobil za Ljudsko vseučilišče znesek 20.000 K. Predlaga, da se izvoli alkojski odbor, ki bo storil vse priprave za organizacijo Ljudskega vseučilišča.

G. realni ravnatelj Župančič je naznanil, da se mu je že javilo več predavateljev (gg. Pirnat, Dev, Topič).

Nato se je razpravljalo o podrobnostih organizacije in o nekaterih političnih vprašanjih. Sprejet je bil sklep, da se osnuje društvo, ki bo skrbelo, da ostane ljudsko vseučilišče stalna in res delotvorna prosvetna naprava.

donu, ameriškem pesniku in revolucionarcu. pesmi VI. Nazora, Domjanica, Korolije, Vinavera i. dr.

Posebej pa opozarjam na Dantejevo številko, ki prinaša na uvodnem mestu pesnika Ive Vojnovića „Danteov vapaj“, na to pa krasno in obširno študijo najboljšega našega danteologa, duhovitega zgodovinarja in publicista Ljube Vojnovića o pesniškem, filozofskem in historičnem značaju velikega Florentinca. Vladimir Nazor pa je prevel za to številko III. spev Dantejevega „Pekla“. Prevod, dasi neimen, daleko prekaša Ucelinijev hrvatski prevod, da ne omenjam slovenskega Dobečevega prevoda.

„Kritika“ mnogo goji esej. Hrvati in Srbi imajo par dobrih esejistov, kakoršne Slovenci nima. Esey, pisan z izvrstno stilistično eleganco in znanstvenim poznavanjem predmeta, odgovarja najbolj razpoloženju in potrebam današnjega inteligenta, kateremu življenjska borba in ekonomičnost dela ne dopušta, da bi se vglabljal v razprave, pri katerih se pride do jedra. „Kritika“ pa ima tudi zelo bogati feuilleton, v katerem najdemo lepo število resnih kritik in recenzij najnovejših književnih in umetniških pojavov. „Kritika“ je dobro urejena in resna literarna revija, ki bi se morala vdomačiti tudi v naših krajih.

Principijelno razpravo je sprožil g. dr. Boštjančič, ki je naglašal, da je treba uvesti v predavanja sistem in natan no začrtati program. G. dr. Skapij je povziral, da morajo imeti predavanja kar najbolj zanimivo in miškovno obliko. Skozi vsa predavanja mora teči rdeča nit: tendenca, dati slušatelju enoten in harmoničen svetovni pogled. Predavanja mora človek dvigniti umsko in moralno, pokazati življenje v novi luči ter mu tako razširiti obzorje, da bo res sposoben za samostojno mišljenje in za umevanje pravega krepostnega življenja. Opozoril je na velik upliv umetnosti in vzgoje k umetnosti. V istem smislu je govoril g. dr. Reisman, ki je dejal, da ljudska univerza ne sme gojiti snove učenosti, marveč smotreno vzgojo človeškega srca in uma. Predlagal je, da si ljudsko vseučilišče nabavi tudi najpotrebnejše znanstvene knjige.

Na to se je izvolil pripravljalni odbor, ki bo stopil takoj na delo, izdelal program in organiziral že v najkrajšem času prva predavanja. Odbor se je konstituiral iz sledečih gg.: predsednik okr. glavar dr. Lajšič, tajnik prof. Favaj, zastopnik zgodovinskega društva prof. Fr. Kovačič, zastopnik zdravniškega društva (ga imenuje društveni odbor), zastopnik Proforskega društva gimnaz. ravnatelj dr. Tomineš in žurnalista Božidar Borko.

Vsa korespondenca se naj naslavlja na: Ljudsko vseučilišče, Maribor. okrajno glavarstvo.

Zelimo, da bi ta naprava postala v resnici ognjišče novega kulturnega življenja o Mariboru!

Mariborske vesti.

Maribor, 22. novembra 1921.

— **m Demagogija najvišje sorte.** Neverjetno je kako izborno znajo voditi klerikali za nos svoje kaline. V tem so pravi mojstri; v mestu delajo za meščane proti okolčanom, v okolici pa za kolicane proti meščanom. Znano je, da imajo klerikali pri naši mestni rdečemo- dro-črni koaliciji precej odločilno besedo ter, da so v polni meri soodgovorni za vse sklepe sedanje občinske uprave. Tako je seveda tudi njihovo delo občinsko sodišče za pobijanje draginje in maksimiranje cen, kar vsekakor ustreza interesom meščanstva osebno nižjih slojev, ni pa po godu okolčanom, osebno mlekaricam in drugim kmeticam in vničarkam, ki donašajo svoje pridelke na mestni trg. V svoji klerikalni prebrislosti pa si znajo ti gospodje pomagati iz te zagate na jako spreten način. V mestnem svetu podpirajo predloge in odredbe proti mlekaricam in drugim prodajalkam, v svojem časopisju, „Straži“ in „Slov. gospodarju“ pa udirajo po teh odredbah, katere so sami podprli ter se tako delajo nedolžne ovčice samo, da bi se hinavsko prilizili onim, ki so vsled tega prizadeti. Do najvišje nesramnosti pa se je vspela gotovo zadnja „Straža“, ki prinaša „dopis“ neke meščanke, katera se huduje nad tem, da ne sme plačati mleka dražje kakor po 8 K. Radi bi vedeli, katera meščanka bi se v dneh sedanje draginje hudovala nad tem, da ne sme kake stvari plačati dražje kakor je dovoljeno. Taka meščanka more biti pač le kak gosp. pri „Straži“, ki misli, da je naše ljudstvo res že tako neumno, da se mu more natveziti vse, čeprav najabsurdnejše. Končno pa naj omenimo k poglavju o mlekaricah se nekaj: Zadnjič je „Straža“ omenila, da mlekarice ne morejo trgati svojih čevljev in hoditi v slabem vremenu v mesto za tako majhen zaslužek. Mi to verujemo, mislimo pa, da je to popolnoma nepotrebno. Naj ostanejo mlekarice lepo doma in ne tratijo časa s potjo v mesto, ampak naj raje oddajo svoje mleko mlekarjam. Pri tem bo mleko, ker bodo odpadle poti, v mestu cenejše, same pa bodo imele tako več dobička, ker bodo izgubljeni čas lahko porabile za drugo dobičkanosno delo.

— **m Pojasnilo.** V zvezi z našim večerajšnjim poročilom o razpravi proti zdravniku dr. H. Krausu (glej „Izpred sodišča“) nam je poslal g. dr. Ipavice sledeče poasnilo: V „Kazenski razpravi proti zdravniku“ („Tabor“ št. 264 z dne 22. novembra 1921) sem kot izvedenec netendenčno citiral stališče, ki ga z ozirom na umetni splav zavzemata prva nemška ginekologa Winter in Bamm,

Ker pa na univerzah glede indikacije za umetni splav dirimira klinika za notranje bolezni, sem prosil še domačega primarija internista tozadevne izjave in jo predložil sodnemu dvoru. Kar se tiče „dolžnosti, da zdravnik zasleduje razvoj medicinske vede“ sem trdil, da ni v tem oziru nikakih izrecnih predpisov in dostavil, da pa bo skrbel že v lastnem interesu vsak zdravnik za to, da znanstveno ne bo zaostajal. Dr. Benjamin Ipavec.

— **m Naša električna luč.** Ze nekaj časa se dogaja, da ob večerih med 17. in 18. uro večkrat vgasne električna luč po raznih obratih in trgovinah, ki vsled tega naravno silno trpijo. Kako pridejo podjetja do tega, da ob tem kratkotrajnem delavnem času ne morejo izvršiti svojih poslov? Včeraj na primer ni bilo na nekaterih krajih kar celo uro ne luči, ne toka za stroje. Radi tega pozivamo mestni svet, da napravi v tem oziru čimprej red ter pomete z ljudmi, ki so ali nesposobni, ali pa nalašč sabotirajo obratovanja, kajti nemogoče to poslednje ni; saj je znano, da so pri električnem podjetju nameščeni ljudje, ki so vse prej kakor pa naši. Na tako važno mesto spadajo ljudje, ki so strokovnjaki in ki imajo obenem ljubezen do stvari same in skrb za dobrobit mesta. Tako kakor doslej ne sme več iti dalje.

— **m Namestitev oblastnijskih uradov.** Včeraj je dospela v Maribor posebna uradna komisija, da poišče primerno poslopje za namestitev uradov mariborske oblasti. Kakor slišimo, prihajata tu najprej v poštev Mestna hranilnica, kakor tudi stari Grad, katerega je kupil, kakor smo poročali, trgovec Berdajs. Po našem mnenju bi bil grad še najprimernejši za namestitev oblastnijske vlade, moralo pa bi se ga seveda temu primerno preurediti in renovirati. Renovacija te stare zgodovinske stavbe bi bila ne glede na vse drugo že samo na sebi v okras našemu mestu. Posebno, ker dela sedanje prav žalostno stanje te sicer lepe stavbe osebno na tulce neprijeten vtis. Ščasoma, in to čimprej mogoče, pa bo seveda treba misliti na zgradbo nove moderne palače za našo oblastnijsko vlado.

— **m Učiteljsko društvo za Maribor** i. bl. okolico naznanja, da se v sredo, 23. t. m. ne vrši zborovanje, ker se večina učiteljskega udeležja pogreba tovariša Pirkmarerja v Framu,

— **m Dar.** V prid zaščite dece in mladine je daroval I. mariborski bioskop 1000 K kot donos zadnje mladinske predstave, za kar se izreka najtoplejše zahvalo.

— **m Mladinske kino-predstave v prid** ubožne dece bo pričel prirejati I. mariborski bioskop, ki je nabavil nalašč v ta namen prirejene filme s poučno vsebino, poučnimi dogodki, industrijskimi in prirodnimi posnetki. Da se omogoči mladini posejanje teh predstav, se bodo vršile ob popoldanskih urah ob skrajno znižanih cenah po 4 K za otroka. Ta korak podjetja moramo toplo pozdraviti, ker se bo s tem dala mladini prilika, posejati kino predstave, ki bodo gotovo dobro uplivala na razvoj njih duševnega obzorja in jo istočasno odtegovala neprimernim ostalim predstavam. Priporoča se obisk zlasti z ozirom na blag namen, da se istočasno pomaga ubožni deci.

— **m Podkovsko čolo** ustanovila v Mariboru bivši višji vojaški veterinar Ivan Sostarič ter podkovski mojster Ivan Pečar v ulici Pod m. stom. Mestni svet je v svoji zadnji seji že dal potrebno dovoljenje za ustanovitev.

— **m Obleganje trdnjave na Meljski cesti.** Z ozirom na vest, objavljeno pod gorenjim naslovom v št. 261 našega lista (18. t. m.), ki končuje z besedami, „Stražnika seveda ni bilo poleg“, smo na podlagi prejetih, točnih podatkov mogli ugotoviti, da je bil povzročitelj v omenjeni vesti opisanega razgrajanja, 27letni železniški delavec Matija Zimic, iz Sv. Kungote, od varstvenih organov na licu mesta aretiran in priveden na policijski komisariat, kjer je bil že 16. t. m. obsojen na 100 kron globe ali 5 dni zaporu. Globa je bila plačana še istega dne, nakar je bil Zimic izpuščen na svobodo.

— **m Velika kavarna.** Danes zvečer koncert prvovrstne salonske godbe profesorja Kubička.

m Razkritje tatinskega gnezda. Južna železnica je javila 6. t. m. mariborskemu policijskemu komisarijatu, da so dne 2. t. m. vlomili neznan tatovi na glavnem kolodvoru v neki iz Ljubljane sem instruirani vagon ter pokradli iz njega 234 kg usnja v skupni vrednosti krog 300.000 kron. Takoj uvedeno poizvedovanju novo ustanovljenega kriminalističnega oddelka kr. policije se s pomočjo detektivov ni le posrečilo zaslediti te tatove, ki so povzročili navedeno, ampak razkriti tudi celo dobro organizirano tatinsko in vlomilsko bando in njeno skrivališče. Kot sokrivci zadnje tatvine usnja so bili aretirani neki brezposelni delavec Maks Schwarz iz St. Petra, brata Karel in Ivan Remer, delavca na Pobrežju, kakor tudi Marija Senekovič in njen sin, posestnica na Pobrežju. Vkradeno blago se je našlo skoro še vse, kljub temu, da se je nahajalo že v drugih rokah. Kakor se je potem preiskave ugotovilo, sta izvršila omenjeni zadnji vlom na kolodvoru brata Remer, ki sta ukradeno usnje skrila najprej nekje v bližini kolodvora, potem pa ga prenesla k soudeleženci Mariji Senekovič na Pobrežje, odkoder je bilo potem prodano dalje. Preiskava je ugotovila dalje, da je stal v zvezi s to bando tudi neki Jurij Arberter, v katerega stanovanju so našli pod podom obsežno skrivališče, v katerem se je poleg enega dela ukradenega usnja nahajalo tudi mnogo drugih iz tatvine izvirajočih predmetov, kakor svila itd. Ukradeno blago je ta družba prevažala na prefrigan način in sicer na splavih po Dravi na Hrvaško, kjer ga je potem prodajalo. V zvezi s tem sta bila aretirana tudi dva možaka iz Vratna na Hrvat-kem, ki sta prodajala to blago. V afero pa je zaplet nih baje tudi nekaj Mariborčanov, pri katerih se je našlo usnje sumljive provenijence. Z razkritjem te bande bodo morda prenehale tatvine na naših kolodvorih.

m Aretacija ljubitelja perila. Maribor-k policija se je posrečilo pred par dnevi aretirati 34 letnega Matevza Ahaja iz Vrhpolja pri Konjicah radi tatvine perila. Ahaj se je v noči med 16. in 17. t. m. vtihtopil na dvorišče hiše št. 3 v Erjavčevi ulici, kjer je pokradel pericama Alojziji Pivec in Alojziji Bohinc prvi 10 novih žepnih robcev, 8 ženskih srajc, 3 spodnje hlače, 2 moški srajci, 1 lovsko srajco, 3 bluže, 2 brisalki, 5 moških spodnjih hlač, 2 para nogovic, 2 spodnj. kril ter dva ženska oprsnika v skupni vrednosti 2595 K. drugi pa 3 ženske srajce, 2 spodnjih hlač, 3 ženske oprsnike ter 12 žepnih robcev v skupni vrednosti 1340 K. Policija je našla pri njem še vse vkradeno perilo in sicer v senu v nekem blevu, dočim je imel dve ženski in eno moško srajco na sebi.

m Kavarna Central. Danes koncert šolskega orkestra Perc-Comelli, začetek ob 8. uri. 1751

Narodno gledališče.

V gledališki dvorani Narodnega doma.

Repertoar:

V torek 22.: Knoblauch „Favn“.
V soboto 26.: Strandberg „Oče“.

Dramatična šola Narodnega gledališča. Pouk dramatične šole se vrši jutri, v sredo, dne 13. novembra točno ob ob 19. uri.

Kino.

Mestni kino. Film v epohah „Dedščina devetih milijonov“, drugi del: Mlin grozote v 4 činih se predvaja v torek, sredo in četrtek.

I. mariborski bioskop. V sredo se prične II. epoha „Atlasa“ s krasnimi slikami in elegantnim nastopom umetnika atleta. Film je popolnoma nov in v Jugoslaviji prvič uprizorjen. V četrtek, petek in soboto popoldne ob 16 uri se vrše predstave za našo mladino. Spored je posebno rečno zbran. Krasna dogodbica v 4 činih „Solneni žarek“ in pa zanimiv industrijski film „Moderna kovarstva“ naj razvedrijo mlado in staro. Vstopnina pri teh predstavah samo en dinar.

Podpirajte Jug. Matico!

Gospodarstvo.

g Mariborski trg. Na svinjski semenj dne 18. novembra se je pripeljalo 144 prašičev in dve kozi. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči, 4—5 tednov stari, komad K 100—150; 5—6 tednov po K 200—240; 6—8 tednov po K 300—350; 4—6 mesecev stari, komad po K 640—750; 8—10 mesecev po K 1200—1500; prašiči 1 leto stari po K 2600—3000; 1½ leta stari po K 3000—3500; plemenske svinje, kg žive teže K 26—28; polpitane svinje, kg mrtve teže K 34—36; koze, komad K 200—350.

Ne pozabite naročnino!

Tržne cene

dne 15. novembra 1921.

1. Meso: Goveje meso I 22—24, II 18—20, biki, krave, telice, voli pod 145 kg 16—, sveži jezik 20—, vampi 6—, pljuča 8—, obisti 16—, gobee 8—, možgani 16—, parklji 5—, vime 8—, lój 20—30. — Telečje meso I 20—, II 18—, jetra 16—18, pljuča 16—, obisti —. — Prašičje meso I 32—, II —, pljuča 12—, jetra 16—, obisti 20—25, glava 24—, parklji 8—, slanina sveža 52—56—60, prekajena 66—, papricirana slanina 72—, mast 94—, prekajeno meso 46—52, prekajeni parklji 8—, prekajen jezik 46—, prekajena glava 20—. Kostrunovo meso 16—20. Kozličje meso —. Konjsko meso I 12—, II 10—. Kože goveje 42—45, konjske komad 500—600.

2. Klobase: Gnjatna 64—, krakovske 64—, debrecinske 44—, brunšviške 34—, pariške 40—, posebne 40—, sertelede in hrenovke 38—40, kranjske sveže 9—10, prekajene 9—10, meseni sir 40—, poljske salame 48—, pretisnjene 48—, mortadella 140—, salame I ogr. 240—, II 150—.

3. Perutnina: Piščanec majhen 30—40, večji 50—, kokoš 50—60, raca 60—80, gos 80, —120, golob 20—.

4. Divjačina: Zajec domač 30—50, divji 60—80 srna —.

5. Ribe: Krapci 20—25, belice 12—, ščuke 25—30, žabe (komad) —, raki (komad) 1—2.

6. Mleko itd.: Surovo maslo 76—, čajno maslo 90—, maslo —, mleko (liter) 8—, jajca (komad) prosta sir emodolski —, polemodolski 140—, trapistni 80—86, groyski 100—, tilsiter 100—, parmezan 300—, sirček (komad) 14—.

7. Pijača: Vino staro 36—48, vino novo 28—40, pivo 15—20, žganje 80—.

8. Sadje: Jabolka I 14—, II 12—, Grozdje —, Kostanj 8—16, Hruške I 16—, II 14—, Limone (komad) 3—4.

9. Specerijsko blago: Riž 28—46, kava I 130—, II 88—, kava pražena I 140—, II 104—, sol 8—, poper cel 80—, poper mlet 1 0—, paprika 100—150, testenine 26—28, zelenjava posušena —, kis navadni 4—, vinski 8—, olje namizno 64—, bueno 64—68, spirit 40—, sladkor 50—58, kvas 48—.

10. Zita: Pšenica 14—, rž 11—, ječmen 13—, oves 10—11, proso 12—, koruza 12—, ajda 12—, fižol navadni 14—, fižol črničar 16—, orah —, leča 14—.

11. Mlevski izdelki: Pšenična moka 0 20—60, 1 19—, 2 18—, 3 17—, kaša 20—, jesprenj 20—, otrobi 7—, koruzna moka 13—, koruzni zdrob 14—15, pšenični zdrob 21—, ječmenova moka —, Ajdova moka 1 24—, 2 20—, mak 40—, milo 46—50.

12. Krn: Bel 8—, črn 6—50, ržen —, zemlja (5 dkg) komad 1—.

13. Krma: Seno 700—750, slama 380—400, detelja — za 100 kg).

14. Kurivo: Drva trda 220—270, mehka 180—200 (za m³, premog 58—88, oglje 3—, koks 3— (za 100 kg), petrolej 18—, benzin —, karbid 12 14, sv. če (komad) 2—50—5.

15. Zelenjava in podzemljice: Endivija komad, 5—6, motovilec kupček 1—, zelje zgodnje (glava) 6—18, pozno 6—18 karfi-jola (komad) 20—30, kolerabca (komad) 3—, špinaca (kupček) 1—, paradižniki 6—7, buče jedilne (komad) 5—8, fižol v stroju 1 6—8, II —, peteržili šopek 1—, zelena šopek 1—, čebul 10—, cesen 20—25, por (komad) 1—, korenje vrtno 1—, navadno 1—, zelenjava za kuho (šopek) 1—, pesa rufca (komad) 1—, repa zgodnja 1—, pozna 1—, koleraba podzemljica 3—, krompir zgodnji 4—, pozni 4—, kifeljica —, hren 10—, marmeladni 80—, datelni 180—, lesnik 140—, orehi celi 20—28, luščeni 70—.

16. Kisline: Zelje kislo —, repa kisla 6—.

Glavni urednik: Radivoj Rehar.

Glavni urednik: Radivoj Rehar.

Torek 22.:

Umetniški večer

1875

Kapelnik
Kaplanek
Requiem

Novo! 3 čela Novo!

II. rapsodija
Faust
Alessandro
Stradella

V petek:
Gostovanje gospoda
J. Povh-eta.

VELIKA
KAVARNA

Naročila za

BOŽIČNA DREDESCA

sprejema do 1. decembra t. l.

pisarna Jos. Čeligi
Maribor, Koroška cesta št. 2
1812 3—3

Pozor!

Priporočam vsem velece-njenim trgovcem in odje-malcem prvovrstno blago

za Miklavževo

medenjake vseh vrst, pe-civa, božične sveče, bele in barvane, kakor tudi razne druge sveče po sta-rih nizkih cenah. Zahte-vajte cenike! 1612

FRAN CVILAK

Slov. Bistrica.

Mala oznanila.

Iščem službo kot trgovski so-trudnik ali kot uradnik pri kaki specijali. Ponudbe na upravo pod 1871. 1871

Sodarski pomočnik, pošten in tre-en, za stalno delo se takoj sprejme pri Kletarski zadrugi Maribor, Cankarjeva ulica 1. 1870

Njiva na Teznu se prod. Na-slov v upravi. 1874 2—1

Dva gospoda se sprejmeta na hrano. Frankopanova ul. št. 37. 1844 2—2

Sprejme se za Maribor proda-jalka, starejša, zanesljiva moč, speceri-ke st oke, katere bi bila zmožna samostojnega de-la, knjigovodstva in korespon-dence. Nast. p 1. dec. 1921. Ponudbe na poštni predal št. 18, Celje. 1834 3.5

Kelc Jakob, Maribor

Stolna ulica.

Krojaški atelje za gospode, dame in uniforme.
Točna postrežba! 1796 10—4 Solidna ce al

Kupujem stare

kovine

kakor stari baker, med, svinec, cink, bron in antimon

v vsaki količini.

Vse nadaljne po dogo-voru. — Ponudbe na

Miloš Zagorac, kotlar
Zagreb, Ilica št. 170

Zahlevajte cenik kotlov za žganjekuho. 1872

Išče se

knjigovodja

vešč. bilance, prednost slo-venski jez. k. Mezda po po-godbi. Ponudbe prošeno poslati na:

Tvornico kola i in-dustrijo drvene ro-be d. d. Maribor—
Tezno. 1873 3.1

TRGOVINA

emajlove, steklene, porcelanaste in majolične posode, se priporoča p. n. občinstvu.

NA DROBNO! 1797 10—4 NA DEBELO!

ALBERT VICEL, Maribor, Glavni trg 5.

Singer Singer Singer Singer

Izvalni stroji

Izvalne

nadomestni deli

strojno orje.

Velika pošiljatev iz Amerike dospela. Dobi se samo naši podružnici

Singer šiv. stroji Bourne & Co. Newyork

podružnica Maribor, začasno Dravska ulica 10.

Ugodni plačilni pogoji na obroke.

Medić, Rakovec & Zankl d. z o. z. Ljubljana

Tovarna kemičnih in rudn. barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana. ■ ■ ■

Brzjav: Meraki Ljubljana.

Skladšče: Novisad.

Telefon 64. ■ ■ ■

Gospodsk. Podružnica Maribor. Šolska ulica

Emajlni laki.

Pravi tirnež.

Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljate, mavec (Gips), mastenec (Feder-weiß), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti. 1337

„MERA KL“-lak za pode. „MERA KL“-linoleum lak za pode. „MERA KL“-emajlni lak. „MERA KL“-brunoline.

..... Ceniki se začasno ne razpošiljajo!